

Dosarul nr. 2ra-1527/19

Prima instanță: Judecătoria Soroca, sediul Florești (jud: M. Nicorici)

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud: A. Corcenco, D. Stănilă, D. Corolevschi)

DECIZIE

18 septembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Ion Druță
Oleg Sternioală
Galina Stratulat
Dumitru Mardari
Nina Vascan

examinând recursul declarat de Ecaterina Marcenco, reprezentată de către avocatul Sergiu Guțu,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ecaterina Marcenco împotriva Direcției Generale Administrare Fiscală Nord cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii,

împotriva deciziei din 28 februarie 2019 a Curții de Apel Bălți prin care s-a admis apelul declarat de Direcția Generală Administrare Fiscală Nord, s-a casat hotărârea din 14 septembrie 2018 a Judecătoriei Soroca, sediul Florești și s-a emis o nouă hotărâre prin care s-a respins acțiunea,

c o n s t a ț ă:

La data de 26 iulie 2018 Ecaterina Marcenco a depus cerere de chemare în judecată împotriva Direcției Generale Administrare Fiscală Nord cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că este mama Ninei Gavriliuc născută la 22 iulie 1975 și decedată la 13 februarie 2014. Faptul dat se dovedește prin certificatul de naștere seria X-BM nr.268738 pe numele lui Nina Marcenco, unde la rubrica mama este indicată Ecaterina Marcenco, iar conform certificatului de căsătorie fiica sa a luat numele de după căsătorie Gavriliuc.

Astfel, după decesul fiicei sale la 14 februarie 2014 s-a deschis succesiune asupra averii acesteia.

În acest sens, reclamanta a menționat că, ținând cont de faptul că petiționara se află cu traiul în Federația Rusă, or. Kursk, str. xx xx, ap. xx, la revenirea în țară a depus

o adresare către notarul Buzu Iadvisa în vederea deschiderii dosarului succesoral, la care a primit răspuns nr. 21 din 22 martie 2017 despre imposibilitatea satisfacerii cerinței pe motiv că a omis termenul de depunere a declarației de acceptare a succesiunii, fapt pentru care s-a adresat în instanța de judecată.

A considerat reclamanta că faptul aflării în străinătate constituie un temei justificativ de prelungire a termenului pierdut, or, fiind stabilită cu traiul în străinătate, fiind în prag de pensionare și angajată în câmpul muncii, la revenirea pentru un termen scurt în țară a depus prezenta cerere.

Reclamanta a solicitat prelungirea termenului de acceptare a succesiunii cu 6 luni din data devenirii definitive a hotărârii judecătorești asupra averii defunctei Nina Gavriiuc a.n. 22 iulie 1975 și decedată la 14 februarie 2014.

Prin hotărârea din 14 septembrie 2018 a Judecătoriei Soroca, sediul Florești s-a admis cererea de chemare în judecată înaintată de Ecaterina Marcenco împotriva Direcției Generale Administrare Fiscală Nord cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii; s-a prelungit în favoarea lui Ecaterina Marcenco, născută la 04 mai 1952, domiciliată în Federația Rusă or. Kursk str. xx xx ap. xx, termenul de acceptare a succesiunii rămasă în urma decesului Ninei Gavriiuc născută la 22 iulie 1975 și decedată la 14 februarie 2014, cu 06 (șase) luni.

Prin decizia din 28 februarie 2019 a Curții de Apel Bălți s-a admis apelul declarat de Direcția Generală Administrare Fiscală Nord, s-a casat hotărârea din 14 septembrie 2018 a Judecătoriei Soroca, sediul Florești și s-a emis o nouă hotărâre prin care s-a respins acțiunea înaintată de Ecaterina Marcenco.

La 12 iunie 2019, prin intermediul oficiului poștal, Ecaterina Marcenco, reprezentată de către avocatul Sergiu Guțu, a declarat recurs împotriva deciziei din 28 februarie 2019 a Curții de Apel Bălți.

În motivarea recursului recurentul a indicat că instanța de apel nu a aplicat legea ce guvernează speța dedusă judecării, astfel că, cererea de chemare în judecată comportă o procedură contencioasă, conform prevederilor art. 7 alin. (3) CPC întrucât este depusă o cerere de chemare în judecată și nu o cerere ca în cadrul unei proceduri necontencioase, care este și cea - specială și care de altfel nu a fost invocată de către reclamantă, nici în conținutul acțiunii și nici în cadrul ședinței de judecată și vice versa, această procedură - specială (necontencioasă) prin prisma prevederilor art. 281 CPC este invocată de apelant și susținută de instanța de apel, pentru ce și i se dă o conotație de procedură specială, ceea ce denotă o examinare superficială anume de către instanța de apel, în raport cu instanța de fond.

Totodată, recurentul a invocat că instanța de apel nu a dat apreciere motivului de prelungire a termenului de acceptare a succesiunii, și anume faptul că reclamanta s-a aflat în străinătate.

La fel, recurentul a notat că stabilirea cercului de moștenitori nu poate constitui temei de respingere a acțiunii, iar, stabilirea masei succesoriale este de competența notarului și nu a instanței de judecată.

În același sens, recurentul a subliniat că la caz s-ar putea invocat doar faptul neantrenării în proces a unui potențial moștenitor, Iurie Gavriliuc, circumstanță care ar impune remiterea cauzei pentru rejudecare.

În acest context, recurentul a solicitat casarea deciziei din 28 februarie 2019 a Curții de Apel Bălți și menținerea hotărârii din 14 septembrie 2018 a Judecătorei Soroca, sediul Florești.

La 26 iulie 2019 Direcția Generală Administrare Fiscală Nord a depus referință la recursul declarat de Ecaterina Marcenco, prin care a solicitat respingerea acestuia și menținerea deciziei din 28 februarie 2019 a Curții de Apel Bălți.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Bălți a pronunțat decizia contestată la 28 februarie 2019, fiind recepționată de către reprezentantul recurentului, avocatul Sergiu Guțu, la data de 15 aprilie 2019 (f.d. 69).

Astfel, luând în considerare cele menționate, s-a apreciat că cererea dedusă judecății a fost declarată în termenul legal de 2 luni, prevăzut de art. 434 alin. (1) CPC, iar prin încheierea din 11 septembrie 2019 a Curții Supreme de Justiție recursul declarat de Ecaterina Marcenco, reprezentată de către avocatul Sergiu Guțu, s-a considerat admisibil și s-a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe și trimiterea cauzei spre rejudecare în prima instanță din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c¹) CPC, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, trimițând cauza spre rejudecare în prima instanță doar în cazul în care a constatat încălcarea sau aplicarea eronată a normelor de drept procedural specificate la art. 432 alin. (3) lit. d) și f).

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată Ecaterina Marcenco a solicitat prelungirea termenului de acceptare a succesiunii cu 6 luni din data devenirii definitive a hotărârii judecătorești asupra averii defunctei Nina Gavriliuc a.n. 22 iulie 1975 și decedată la 14 februarie 2014.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia că acțiunea înaintată de Ecaterina Marcenco este întemeiată.

În susținerea soluției sale prima instanță a reținut că aflarea în străinătate este un argument plauzibil în ceea ce privește omiterea termenului de 6 luni stabilit de lege pentru acceptarea succesiunii, astfel că circumstanțele invocate de reclamantă, în vederea omiterii termenului de acceptare a succesiunii din motivul aflării peste hotarele țării, și-au găsit confirmarea în ședința judiciară, iar motivele omiterii termenului de

acceptare a succesiunii instanța îl găsește întemeiat, fapt care impune repunerea reclamantei în termenul de acceptare a succesiunii, prelungindu-1 cu șase luni.

Totodată, prima instanță a notat că statul trebuie să succeadă numai în cazuri excepționale, la caz însă Natalia Gavriiuc are succesori, care deși nu au depus cerere de acceptare a succesiune în termenul stabilit de lege, oricum pretind la succesiunea lăsată de ea, astfel că, reclamanta este născută în anul 1952, adică este pensionară și indiferent de predispozițiile reprezentanților statului, are dreptul la vocație succesorală, ori Statul acceptând succesiunea ar putea să-și asume obligația de întreținere a reclamantei, înlocuind-o pe Natalia Gavriiuc.

În continuare, judecând apelul declarat de Direcția Generală Administrare Fiscală Nord, instanța de apel a casat hotărârea primei instanțe și a emis o nouă hotărâre prin care a respins acțiunea înaintată de Ecaterina Marcenco.

În susținerea soluției sale instanța de apel a accentuat că pentru obținerea succesiunii intimata Ecaterina Marcenco urma să accepte moștenirea în termenul și condițiile prevăzute - în termen de 6 luni de la decesul fiicei, însă, în speță, reclamanta-intimată după decesul fiicei sale, cunoscând despre masa succesorală existentă nu și-a exercitat în termenul prevăzut de lege dreptul la moștenire și nu și-a manifestat în nici un mod voința de acceptare în termen a succesiunii, nu a intrat nici de fapt în posesia sau administrarea bunurilor succesoriale.

În aceeași ordine de idei instanța de apel a mai statuat că la examinarea cauzei prima instanță a aplicat eronat normele de drept material, or, Ecaterina Marcenco a omis neîntemeiat termenul de acceptare a succesiunii după fiica Nina Gavriiuc, întrucât potrivit certificatului nr. 247, s-a constatat decesul defunctei Nina Gavriiuc cu ultimul domiciliu districtul 15517 Furstenwalde, la data de 14 februarie 2014, fapt cunoscut intimitei Ecaterina Marcenco.

Totodată, instanța de apel a remarcat că prima instanță a omis de a indica patrimoniul succesoral asupra căruia se prelungește termenul de acceptare a succesiunii, la fel, nefiind identificați moștenitorii care au vocație succesorală în raport cu defuncta.

Recurenta Ecaterina Marcenco, declarând recurs, a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel, insistând asupra faptului că la caz s-ar putea invocat doar faptul neantrenării în proces a unui potențial moștenitor, Iurie Gavriiuc, circumstanță care ar impune remiterea cauzei pentru rejudecare.

Potrivit art. 432 alin. (3) lit. d) și alin. (5) CPC, se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces. Temeiurile prevăzute la alin.(3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

Din materialele dosarului se reține că recurenta Ecaterina Marcenco este mama defunctei Nina Gavriiuc (f.d. 4), care potrivit certificatului de căsătorie, anexat la actele cauzei deduse judecății, la data de 09 ianuarie 2009 a încheiat căsătoria cu Iurie Gavriiuc (f.d. 5), fapt confirmat de recurentă atât în cererea de chemare în judecată, cât și în cea de recurs.

În această ordine de idei, Colegiul observă că instanțele ierarhic inferioare au judecat acțiunea depusă de Ecaterina Marcenco cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii cu 6 luni din data devenirii definitive a hotărârii judecătorești asupra averii defunctei Nina Gavriiliuc, fără a fi antrenat în proces soțul defunctei, Iurie Gavriiliuc.

În acest sens, se reține că în corespundere cu prevederile art. 1500 Cod civil (*în vigoare la epoca faptelor*), părinții și soțul supraviețuitor sunt moștenitori cu drept de cotă-egală de clasa I.

Iar potrivit art. 1516 alin. (3) și art. 1526 alin. (1) din același Cod civil, succesiunea se consideră acceptată când moștenitorul depune la notarul de la locul deschiderii succesiunii o declarație de acceptare a succesiunii sau intră în posesiunea patrimoniului succesoral. Moștenitorul poate renunța la succesiune în termen de 6 luni din data deschiderii succesiunii, chiar dacă a acceptat succesiunea prin intrare în posesiune.

Totodată, Colegiul învederează că, reieșind din sensul art. 1519 alin. (1) Cod civil, termenul de acceptare a succesiunii, poate fi prelungit cu acordul celorlalți succesori care au acceptat moștenirea, iar în cazul în care aceștia refuză să includă moștenitorul în cercul persoanelor ce au acceptat moștenirea, el poate înainta în instanța de judecată o acțiune de prelungire a termenului de acceptare a succesiunii.

În această conjunctură, prima instanță va stabili care este moștenirea, precum și faptul dacă moștenirea pentru care se solicită prelungirea termenului nu a fost acceptată de către alți moștenitori, având în vedere că succesiunea putea fi acceptată și prin intrarea în posesiunea patrimoniului succesoral, în acest mod, fiind necesară antrenarea în proces a tuturor moștenitorilor cu drept de cotă-egală.

Chestiunea legată de neatragera unei părți în procesul judiciar a fost examinată în numeroase cauze de către Ct.E.D.O., spre exemplu, *Business și investiții pentru toți vs Moldova* din 13 octombrie 2009 sau *Cornea vs Moldova* din 22 iulie 2014. În ambele spețe, s-a constatat că instanțele naționale au respins cererea unui terț – reclamant de a fi introdus în procesul judiciar, deși hotărârea judecătorească i-au lezat, în mod direct, drepturile și interesele lui. Astfel, Curtea Europeană a stabilit că a fost încălcat dreptul acestuia de acces la un tribunal. În același context, art. 6 alin. (1) al C.E.D.O. garantează un echilibru echitabil între părți, și anume, fiecărei părți trebuie să i se ofere o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cazul în condiții care nu-l plasează într-un dezavantaj substanțial față de adversarul sau oponentii săi (a se vedea *Regner vs Cehia* (M.C.), 19 septembrie 2017, parag. 146). Procedând la aplicarea acestor principii, Ct.E.D.O. a considerat că dreptul unei persoane la un proces echitabil este afectat, atunci când ea nu are posibilitatea să participe într-un mod semnificativ la procedurile judiciare (a se vedea *Prebil vs Slovenia*, 19 martie 2019, parag. 45).

Instanța de recurs reiterează că obiectul acțiunii civile inițiate de Ecaterina Marcenco vizează moștenirea rămasă după decesul Ninei Gavriiliuc, care așa cum s-a menționat s-a aflat în relație de căsătorie cu Iurie Gavriiliuc, iar în lumina prevederilor legale menționate *supra*, ar putea fi un potențial moștenitor, fapt care urmează să fie constatat de instanța de judecată, prin antrenarea acestuia în proces.

Considerațiile prezentate supra sunt suficiente pentru a stabili că erorile judiciare analizate în speță sunt esențiale și confirmă incidența temeiului declarării recursului indicat la articolul 432 alin. (3) lit. d) din CPC. Totodată, aceste greșeli procedurale nu pot fi corectate în fază de recurs, iar, în baza argumentelor livrate de părți coroborate cu înscrisurile anexate la dosar, Colegiul judiciar notează că încălcarea normelor de drept procedural poate fi corectată prin casarea deciziei și hotărârii, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în prima instanță în acord cu articolul 445 alin. (1) lit. c¹) din CPC.

La rejudecarea pricinii, instanțele urmează să țină cont de cele indicate, să verifice și alte circumstanțe ce prezintă importanță pentru soluționarea corectă a litigiului, să aprecieze sub toate aspectele, complet și obiectiv, conform exigențelor art. 130 CPC, toate probele din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, și în dependență de situația stabilită, în raport cu normele de drept material care reglementează raportul juridic litigios dedus judecării, să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c¹) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Ecaterina Marcenco, reprezentată de către avocatul Sergiu Guțu.

Se casează integral decizia din 28 februarie 2019 a Curții de Apel Bălți și hotărârea din 14 septembrie 2018 a Judecătoriei Soroca, sediul Florești, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ecaterina Marcenco împotriva Direcției Generale Administrare Fiscală Nord cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Judecătoria Soroca, sediul Florești, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Ion Druță

judecătorii

Oleg Sternioală

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Nina Vascan